

LASTE JOONISTUSOSKUSE SEOS EALISE ARENGUGA

JUHENDAJA: INGA VENDELIN

SISSEJUHATUS

21. sajandi kiires elutempos ei leidu lastevanematel tihti aega süveneda oma eelkooliealiste laste joonistustesse. Joonistused on lapse kõige tähtsamaks suhtlusvahendiks ning nende uurimine koos lapsega annab aimu tema mõttemaailmast ja arengust. Käesolevas uurimistöös analüüsitakse laste joonistusoskuste arengut.

Uurimistöö eesmärk on vaadelda, milline on laste joonistustes peituv info, kas joonistamine ning laste areng on omavahel seotud ning kuidas muutuvad joonistused vanusega.

Töö käigus viidi Tartu lasteaias Midrimaa kahes vanuserühmas läbi eksperiment, selgitamaks välja, millised erinevused ilmnevad laste joonistustes ning kuidas nad ise oma joonistusi selgitavad. Katse käigus paluti lastel joonistada inimest vabalt valitud värvidega. Lastele oli kasutamiseks värvipliatsid ning paber suuruses A4.

Töö esimeses osas antakse ülevaade laste joonistamise põhjustest ning selgitatakse, kuidas on seotud laste areng ning joonistused. Teine peatükk selgitab laste joonistustes peituvaid sümboleid ning proportsioone. Töö kolmandas osas on välja toodud vanuselised erinevused kahes vanusegrupis. Neljandas peatükis on esitatud eksperimendi tulemused ning analüüs.

Peamised kasutatud allikad on laste joonistuste analüüsimisega seotud raamatud ja veebilehed, näiteks Tiia Laagi „Laste joonistused“; Nicole Avery „Children’s drawing stages“; Joyce Animi „The role of drawing in promoting the children’s communication in Early Childhood Education“.

Käesolev uurimistöö valmis tänu juhendaja Inga Vendelinile, uurimistöö aluste kursuse läbi viinud Merike Heinale ja eksperimendis osalenud Tartu lasteaia Midrimaa lastele ja õppealajuhatajale.

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	1
1. LASTE GRAAFILINE SÕNAVARA.....	3
1.1 Joonistamise põhjused ja tähtsus	3
1.2 Joonistuste sisu	4
2. SÜMBOLID JA PROPORTSIOONID	4
3. VANUSELISED ERINEVUSED	5
3.1. Laste joonistused vanuses 2–4 aastat	5
3.2. Laste joonistused vanuses 5–7 aastat	6
4. 3–7-AASTASTE LASTE JOONISTUSTE ANALÜÜS.....	7
4.1. 3–4-aastaste vanuserühm	8
4.2. 6–7-aastaste vanuserühm	8
4.3. Vanusegruppide võrdlus	9
4.4. Soolised erinevused	11
KOKKUVÕTE.....	11
SUMMARY	12
KASUTATUD KIRJANDUS.....	13
LISAD	14
Lisa 1. 3–4-aastaste laste joonistused.....	14
Lisa 2. 6–7-aastaste laste joonistused.....	18

1. LASTE GRAAFILINE SÕNAVARA

Joonistamisel on oluline osa lapse arengus. Laps on omasoodu arenev ja omamoodi mõtlemisega väike inimene, seetõttu on täiskasvanud palju juurelnud selle üle, mis lapse peas toimub, mis ahvatleb teda joonistama ja miks ta just nii joonistab. Ta mõtleb ja tegutseb sünkroonselt – lapse käitumuslikud, verbaalsed ja kujutuslikud väljendusviisid pole veel üksteisest eraldunud. Laps mängib või joonistab rääkides ja vastupidi. (Juske 2004: 9)

Varajases eas ei ole lastel veel sõnavara välja kujunenud ning oma mõtteid on kergem avaldada joonistuste kaudu. Joonistamine aitab organiseerida ideid, mis on lõpptulemusena näha paberil. Lapse jaoks on oluline sorteerida oma mõtted enne joonistamist. Täiskasvanu jaoks arusaamatud pildid peidavad endas kogu või osa lapse mõtetest töö valmimise ajal. (Anim 2012: 5)

1.1 Joonistamise põhjused ja tähtsus

Laps hakkab teadlikult joonistama enne nelja-aastaseks saamist. Seetõttu moodustab joonistamine lahutamatu osa laste arengus. Nende jaoks on joonistamine intellektuaalse teekonna algus, mis sisaldab keelelisi, loogilisi, matemaatilisi ja musikaalseid aspekte. Lisaks võimaldab joonistamine väljendada, mida laps teab ja tunneb. See on eriti oluline lastele, kelle suuline või kirjalik sõnavara on piiratud. (Anim 2012: 8)

Joonistamine toimib sillana lapse sise- ning välismaailma vahel. Pildid on abivahendiks, et selgitada oma mõtteid ja tundeid ilma sõnadeta. Peale selle saavad nad joonistuste kaudu avaldada oma hetkeemotsioone. On tõenäolisem, et probleemideta ning õnneliku lapse pildid on selgejoonelised ning julgemad. Joonistustes peegelduvad ka lapse isiksus ning iseloomujooned. Seetõttu on joonistamine kasulik vahend lapsega suhtlemiseks ning tema mõistmiseks. (Hope 2008: 27)

Joonistamine parandab eneseväljendusoskust, suurendab enesekindlust ning avardab loovust. Pildi loomisel toimub pidev mõtlemine, mis aitab kaasa vaimsele arengule. Kriipsude, joonte ja kujundite valmimine harjutab käelist tegevust ja loob aluse kirjutamis- ning lugemisoskusele. See näitab, miks on joonistamine lasteaias väga olulisel kohal. Seintele riputatud pildid ümbritsevad lapsi igapäevaselt ning nende tajumine aitab ümbritseva maailmaga paremini sidemeid luua. (Anim 2012: 9)

1.2 Joonistuste sisu

20. sajandi keskel hakati tähelepanu pöörama sellele, mida lapsed joonistavad. Uurijate seas tekkis kaks suunda, millest esimene väitis, et laps joonistab seda, mida teab. Sellest lähtudes väljendab joonistustes valitsev „ebatäiuslikkus“ laste sisemist segadust. Lapsed ei ole võimelised objekte ja esemeid põhjalikult analüüsima ning samuti ei suuda nad sünteesida üksikuid osi ühtseks tervikuks. (Laak 1991: 5)

Teise suuna esindajad olid arvamusel, et laps joonistab seda, mida näeb. Üheks esindajaks oli psühholoog R. Arnheim, kes vaatles joonistamist kui visuaalset mõtlemist. Tema väite kohaselt ei esine laste joonistustes esemete koopiasid, vaid kujutatud on ainult ekvivalendid ehk töö sisaldab mõningaid sellele objektile iseloomulikke tunnuseid. (Laak 1991: 6)

Kahe seisukoha vahel ei ole olulisi erinevusi, muutused on nähtavad vaid joonistuste uurimisel käsitletavates meetodites. Valmis joonistuste kaudu on võimalik saada lähemale lapse sisemaailmale, kuid see on keeruline protsess. Psühholoogi J. Goodnow väitel saab lapse joonistust võrrelda jäämäega – ainult väike ning nähtav osa on paberil, suurem osa tuleb kätte saada paberi tagant. Lapsed ei oska oma emotsioone veel sõnade abil väljendada ning sellepärast on joonistamine neile enda teadmata oluline kommunikatsioonivahend. (Laak 1991: 7)

2. SÜMBOLID JA PROPORSIOONID

1950. aastatel tegi Rhonda Kellogg järelduse, et lapsed kasutavad kindlaid kujundeid ning figure. Ta jaotas need 20-ks kritselduste tüübiks: punktid, jooned, spiraalid jne. Esialgu võivad kritseldused näida mõttetutena, kuid Kellogg'i väitel on see sellepärast, et me näeme neid täiskasvanu seisukohalt. Lapse jaoks on igal sirgeldusel oma kindel tähendus ning tihti seletavad nad joonistades ka, mida ja kuidas nad joonistavad. See tähendab, et ka väga väikeste laste joonistustel on tähtis osa lapse õppimisvõime arengus. Laps väljendab end nii käeliselt kui suuliselt ning kasutab oma kujutlusvõimet või annab edasi läbielatud sündmusi. Selle abil saame vaadelda lapse arusaama maailmast. Siinjuures on oht, et täiskasvanu oma liigse agarusega mõjutab lapse joonistust, kui ta seda kommenteerib, tehes figuuride kohta ennatlikke järeldusi. (Pent 2002)

Laste joonistustes esinevate kujutiste suuruste analüüsimisel on mitu erinevat versiooni. Tiia Laagi arvates on esimesena joonistatud elemendid eelisjärjekorras, kuid sellisel juhul tuleb vaadelda erinevaid aspekte. Muutusi on märgata, kui lapsed peavad oma joonistuses

kujutama sama eset nii heas kui ka halvas tähenduses. Teadlased palusid lastel kopeerida õuna ja inimfiguuri. Hea inimese puhul muutusi ei esinenud, kuid halva inimese joonistamisel oli figuur tunduvalt väiksem. Õunaga toimus vastupidine muutus – hea õun kujutati suuremana kui halb õun. Seda saab seletada esemete ja nähtuste tähendusega laste jaoks – halb inimene tuleb väiksemaks teha ja head õuna võiks rohkem olla. (Laak 1991: 28)

Inimese joonistamisel alustatakse tavaliselt pea kujutamisest. Paljud uurijad on märkinud, et võrreldes teiste elementidega on pea joonistatud tunduvalt suuremana. On ka teada, et lastele sobiv suuruskaala on konstantne – korduskatsete puhul on täheldatud, et lapsed joonistavad samateemalisi pilte ligikaudu samas suuruses. (Laak 1991: 35)

Lapsed eelistavad joonistamisel lähtuda reeglist „igale elemendile oma ruum“. Joonistades inimest, puutuvad lapsed kokku olukorraga, kus juuksed, kõrvad ja käed peaksid olema joonistatud samasse kohta. Üheks võimaluseks on mõne elemendi joonistamata jätmine. Kui see aga välistada, kuidas siis lapsed toimivad? Lastel paluti lõpetamata figuurile lisada käed ja juuksed. Selgus, et lapsed pigem moonutavad proportsioone ja asukohta kui lasevad elementidel kattuda. (Laak 1991: 14)

3. VANUSELISED ERINEVUSED

Laste arenemise kiirus on individuaalselt erinev ning samuti on igal lapsel kindel eneseväljendus ja stiil, mis tema töödes esile tuleb. Samuti võib leida kopeerimist või kellegi teise tööst eeskuju võtmist. Välja saab tuua kindlad etapid, mida lapsed läbivad joonistamise arengu käigus. Igasse staadiumisse kuuluvad kindlad tunnused, mille järgi saab neid eristada. Sõltuvalt lapse arengutasemest ning tema joonistustest on teda võimalik paigutada kindlasse etappi. (Anim 2012: 17)

3.1. Laste joonistused vanuses 2–4 aastat

Laps alustab joonistamist kohe, kui ta on aru saanud, et pliiats jätab paberile jälje. Esimene staadium kujutab endast tavalist kritseldamist. Paberil kujutatakse edasi-tagasi veetud ning kattuvaid sirgjooni. Kahe- ja kolmeaastase lapse jaoks ei ole tähtis töö tulemus, vaid joonistamine kui meeldiv tegevus. Nad ei ürita oma piltidel kujutada midagi kindlat, pigem panevad nad alateadlikult joonistusse enda emotsioone. Kritseldamise staadium kestab umbes kuus kuud, millele järgneb teine ehk eelskemaatiline etapp. (Avery 2010)

Teises staadiumis ilmuvad lapse joonistustele ringikujulised jooned. See staadium esineb umbes kolme aasta vanustel lastel, kes tunnevad, et pliiatsiga on mugavam teha ringikujulisi liigutusi. Teine staadium areneb kiirelt edasi kolmandaks, mis kujutab endast kritseid ja ringide ühendamist. Laps hakkab oma pildidel kujutama nähtusi ja esemeid, mis on päriselt olemas. Esimesed kujutised on lapse jaoks lihtsad ning arusaadavad, joonistatakse näiteks päikest või maja. Lisaks hakkab laps joonistama inimest, mis on arenemise seisukohast väga oluline. Inimese joonistamisel läheb vaja nii kriipse kui ka ringe, mis aitavad omavahel ühendada kaks eelmist arenguetappi. Inimest kujutades on laialdaselt levinud niimetatud peajalgseid, kus on joonistatud vaid pea ning jäsemed, kuid keha on puudu. Selles staadiumis ei ole veel olulist rõhku detailidel. (Avery 2010)

3.2. Laste joonistused vanuses 5–7 aastat

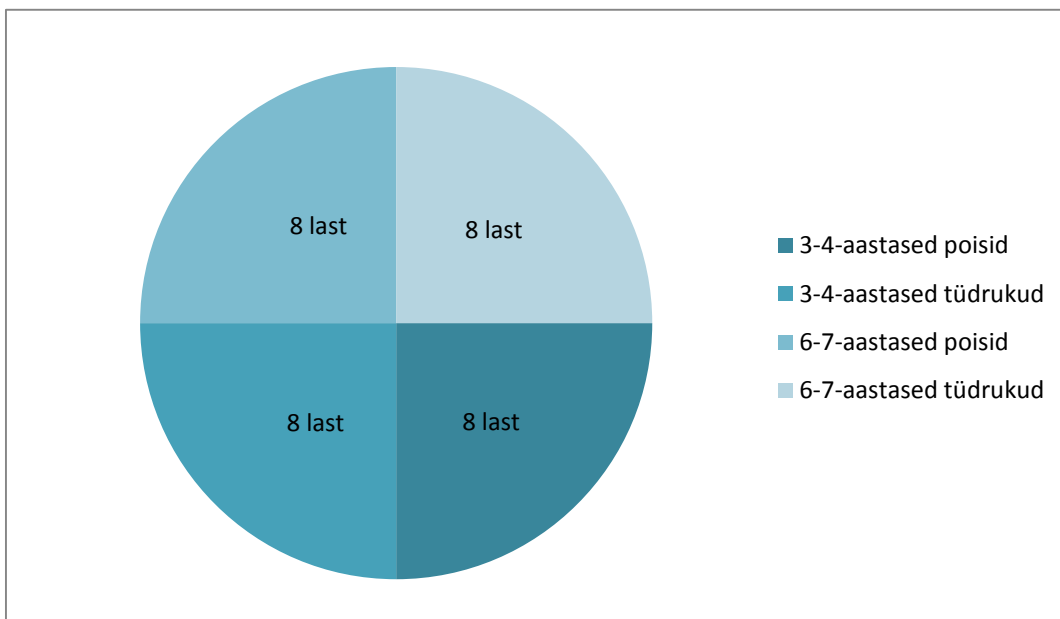
Neljandas staadiumis hakkavad lapsed tähelepanu pöörama detailidele ning sarnasusele olemasolevate objektidega. Inimestele tekivad näod ning mõeldakse ka värvide peale. Oluliseks muutuvad proportsioonid ning kujundite paigutamine paberile. Esimesena kujutatud objektid on suuremad ja tähtsamad, ülejäänud kujutised tuleb samuti ära mahutada. Inimese joonistamise puhul lisandub nüüd keha, sest lapsed üritavad realistlikku maailma ja joonistust võrdsustada. (Avery 2010)

6–7 aasta vanuselt ehk viiendas staadiumis tekib pildist tervik – kogu paber on üks kindel olukord, maastik või koht. Laps huvitub pildi komponeerimisel igast üksikust elemendist ning nende paigutamisest pildile. Joonistusel ei ole veel kindlat perspektiivi ega mõõteskaalat, kuid laps hakkab mõistma proportsioone oma töös. Selles etapis tajub laps ümbritsevat maailma paremini kui varasemates staadiumides ning oskab luua seoseid objektide ja nähtuste vahel. Oluline on luua süsteem, mis seoks kõiki töös leiduvaid komponente. Iga element joonistusel täidab kindlat rolli ning nende eemaldamisel kaoks tööst tasakaal. (Avery 2010)

Neljandast etapist alates on töö tulemus palju olulisem kui joonistamise protsess. Lisaks on laste jaoks tähtis joonistada nii, nagu on päriselt. Seetõttu hakkavad lapsed omavahel pilte võrdlema ning tihti ka töö käigus üksteise pealt kopeerima. Ideede jagamise tulemusena võivad joonistused olla vägagi sarnased. Kõige rohkem esineb kopeerimist vanuses 6–7. (Hope 2008: 37)

4. 3–7-AASTASTE LASTE JOONISTUSTE ANALÜÜS

Käesoleva uurimistöö käigus viidi Tartu lasteaia Midrimaa laste seas läbi eksperiment, mille eesmärk oli teada saada, milline on laste joonistustes peituv info, mil viisil on joonistamine ning laste arenemine omavahel seotud ning kuidas muutuvad joonistused vanusega. Eksperimendis osales 16 last vanuses 3–4 aastat ning 16 last vanuses 6–7 aastat (Joonis 1). Mõlemas vanuserühmas oli poiste ja tüdrukute arv võrdne, et vajadusel märgata soolisi erinevusi. Oluline on rõhutada, et iga laps areneb erineva kiirusega ning uurimistöö käigus ei saa välja tuua ühegi konkreetse lapse joonistamise arengut.

Joonis 1. Eksperimendis osalenud laste sooline ja vanuseline jaotus

Katse käigus paluti lastel joonistada inimest. Rohkem juhendeid lastele ei antud. Lastel oli võimalik joonistada värvipliatsitega A4 suuruses paberile. Lapsed valisid värvid oma soovi järgi 12 värvipliatsi hulgast. Kõikidel lastel olid kasutamiseks samad vahendid. Korraga tegeleti kahe lapsega samast vanuserühmast, et joonistades märkusi kirja panna ning vältida ekslike järelduste ja oletuste tegemist. Töö autor küsis laste käest täpsustavaid küsimusi joonistuste tegemise ajal. Piltide valmimisse töö autor ei sekkunud. Joonistuste tegemiseks ei olnud ajalisi piiranguid. Iga laps võis soovi korral pilti täiustada ning lisaks inimesele midagi juurde joonistada. Paber oli lauale asetatud juhuslikult, kas vertikaalselt või horisontaalselt, et vaadata, kas lapsed planeerivad joonistuse kujundust enne joonistama asumist. Kõik katses osalenud lapsed jäävad käesolevas uurimistöös anonüümseks.

4.1. 3–4-aastaste vanuserühm

Joonistusi vaadeldes ja katse käigus lapsi jälgides selgus, et ükski eksperimendis osalenud laps ei ole joonistuste arengus enam esimeses ega teises staadiumis (Peatükk 3). Iga lapse jaoks oli oluline töö tulemus ning igal joonistusel kasutati nii sirgeid kui ringikujulisi jooni. Enamik lastest kuulus kolmandasse staadiumisse, kuid leidis ka nelja-aastaseid, kes olid kõrgema arengutasemega ning ilmutasid viieaastase lapse joonistusele omaseid tunnuseid. (Lisa 1)

Eksperimendis osalenutest joonistasid viis last paberile peajalgse inimese ehk lisasid pea külge ainult jäsemed (Lisa 1 fotod 2, 6, 7, 10 ja 16). Rohkem leidis kehaga inimesi, mis viitab laste oodatust kõrgemale arengutasemele (Peatükk 3). Kolmandale etapile omaselt ei pööranud 12 last detailidele olulist tähelepanu ning kujutasid inimest ainult üldjoontes. Vaid neli last pidas oma joonistuses üksikuid osi tähtsamaks (Lisa 1 fotod 1, 8, 13 ja 14). Viis last seostas oma joonistusi reaalsusega, mis paigutab nad selgelt vähemalt neljandasse staadiumisse. Nende jaoks oli oluline joonistada nii, nagu on päriselt. Näiteks pööras üks laps hoolikalt tähelepanu sellele, et inimesel oleks viis sõrme (Lisa 1 foto 13). Psühholoogide hinnangul peaks neljas etapp algama umbes viiendast eluaastast. Selle põhjal saab väita, et mõne eksperimendis osalenud lapse areng on teiste samaealistega võrreldes kiirem.

Kuueteistkümnest lapsest joonistas üks nelja-aastane laps pildi, mida saab pidada tervikuks (Lisa 1 foto 1). Terviklikul pildil on kujutatud kindlat kohta, olukorda või maastikku. See omadus on levinud alates kuuendast eluaastast (Peatükk 3). 14 last keskendusid ainult enda tööle ning ei võtnud kaaslaste töö pealt ideid ega pidanud oluliseks oma joonistust teistega võrrelda. Kuigi kolmandale staadiumile omaselt ei pea lapsed vajalikuks teiste tööde järgimist, võtsid kaks last siiski teineteiselt eeskujuna ning kopeerisid vähesel määral kaaslaste pilti (Lisa 1 fotod 11 ja 12).

Eksperimendis osalenud lapsed olid oma joonistuste arengutaseme poolest neile omases staadiumis või pigem ees. Ühegi lapse joonistuses ei ilmnenud enam teise staadiumi tunnuseid, mida võib leida kaheaastaste laste töödes. Lisaks oli laste jaoks oluline töö tulemus, mitte ainult protsess.

4.2. 6–7-aastaste vanuserühm

Joonistusi vaadeldes ja katse käigus lapsi jälgides selgus, et kõik eksperimendis osalenud lapsed on jõudnud vähemalt neljandasse staadiumisse (Peatükk 3). Iga laps joonistas

inimesele keha ja jäsemed ning keskenduti ka näo täpsele joonistamisele. Etapile omaselt pöörati rohkem tähelepanu kujundite paigutamisele ja proportsioonidele. Oluliseks aspektiks muutus realistliku maailma ja joonistuse võrdsustamine, mistõttu peeti oluliseks detailide joonistamist. Detailidele pööras tähelepanu 13 last, vaid kolm last ei pidanud detaile tähtsateks (Lisa 2 fotod 25, 26 ja 29).

6–7-aastaste laste joonistused kuuluvad üldjuhul viiendasse staadiumisse. Sellele staadiumile omaselt joonistas katses 11 last – nende joonistusi saab lugeda tervikuks (Lisa 2 fotod 17, 19, 20, 21, 22, ja 27–32). (Peatükk 3) Kuigi ülesandeks oli joonistada inimest, pidasid paljud oluliseks pilti täiustada. Nimetatud laste töödel oli kujutatud kindlat sündmust, maastikku või kohta. Lisaks leidus igal lapsel süsteem, mille järgi objekte pildile paigutada. Üldiselt alustati tähtsamatest asjadest, mida kujutati suuremana. Laste jaoks olid olulisemad asjad ja nähtused, millega nad olid seotud ka päriselus.

Kõik eksperimendis osalenud lapsed seostasid oma joonistusi reaalse maailmaga. Joonistamise käigus meeldis enamikele lastele kirjeldada, mida ja miks nad joonistavad. Näiteks lapsed, kes lisasid pildile kassi või koera, omasid või soovisid ka endale lemmiklooma. Peale selle otsisid mitmed lapsed beeži pliiatsit, et inimene reaalsem välja näeks. Selgelt tulid välja lapse sisemised soovid ning seos reaalsusega juhul, kui lapsed olid kindlad, kelleks nad suurena saada tahavad. Üks katses osalenud tüdruk soovis saada juuksuriks ning tema töö käigus ning joonistamises oli näha, et kõige rohkem on tähelepanu saanud inimese juuksed (Lisa 2 foto 32). Teine tüdruk tahtis tulevikus disaineriks saada ning tema kulutas kõige rohkem aega pildil oleva tüdruku riidele (Lisa 2 foto 20).

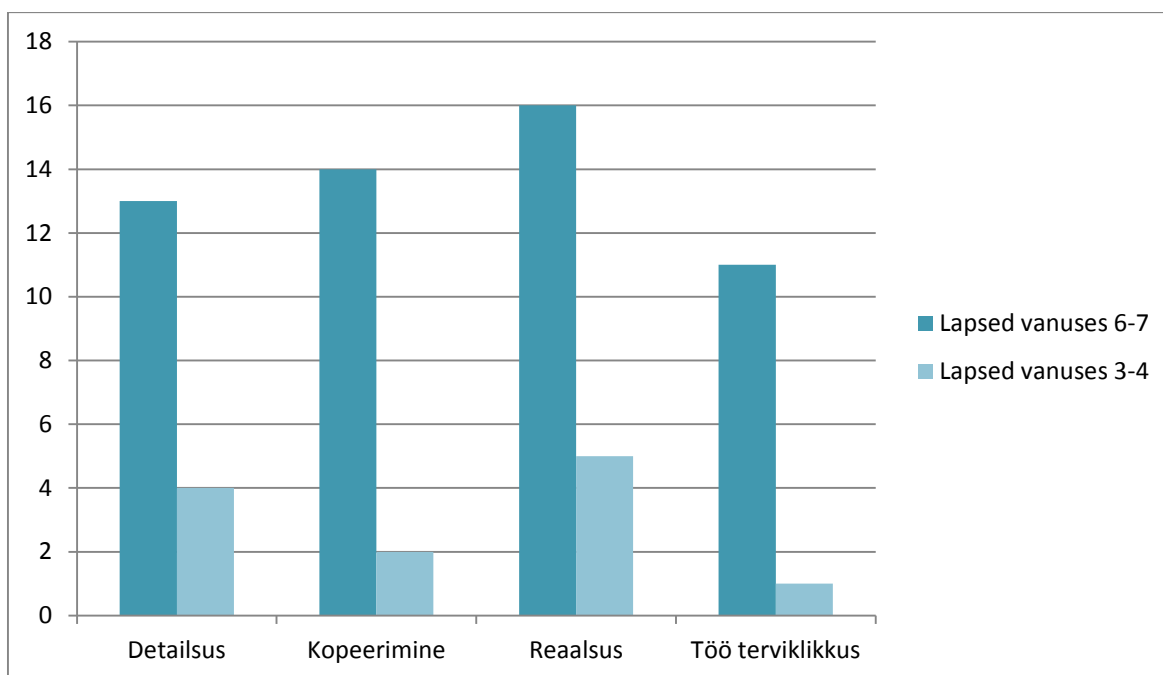
Viiendale staadiumile omaselt võrdlesid lapsed töö käigus oma joonistusi teiste laste piltidega (Peatükk 3). 14 last pidas oluliseks kaaslaste joonistust jälgida ning tema pealt eeskujuga võtta, kaks last keskendus ainult enda tööle (Lisa 2 fotod 29 ja 30). Kopeerimise tulemusena olid tööd väga sarnased – nii proportsioonid, pildile lisatud objektid kui nende paigutused ühtisid mitmete laste puhul, kes joonistasid samaaegselt (Lisa 2 fotod 17 ja 18; 19 ja 20; 25 ja 26).

4.3. Vanusegruppide võrdlus

Tulemustele toetudes saab välja tuua sarnasused noorema ja vanema rühma laste joonistustes. Kõik eksperimendis osalenud lapsed alustasid inimese joonistamist peast – inimese pea sai seega pildil kõige rohkem ruumi ning tähelepanu (Peatükk 2). Ühise tunnusena saab välja tuua, et 30 last 32-st ei muutnud paberi asetust laual. Vaid kaks last pöörasid paberi horisontaalsest asendist vertikaalsesse või vastupidi. Sellest võib järeldada,

et nimetatud lapsed mõtlesid juba enne joonistama asumist pildi kujunduse peale. Sõltumata vanuserühmast moonutasid kõik lapsed pigem proportsioone kui lasid objektidel kattuda (Peatükk 2).

Võrreldes vanemate ja nooremate laste joonistusi, saab väita, et kahe vanuserühma töödes ilmnevad selged erinevused (Joonis 3). Eelkõige on oluline välja tuua aspekt, et kõik lapsed vanuses 6–7 pöörasid töö käigus tähelepanu sellele, et inimene näeks välja võimalikult reaalne. Lapsed vanuses 3–4 ei pidanud seda nii oluliseks. Seetõttu on vanema rühma tööd detailsemad kui noorema rühma omad.

Joonis 2. Eksperimendis osalenud laste joonistuste tunnused

Teiseks oluliseks diferentsiks saab lugeda töö terviklikkust. Nooremas vanusegrupis leidis ainult üks laps, kelle joonistus kujutab kindlat kohta. Vanemas rühmas oli nende laste arv tunduvalt suurem – 11 last lisas pildile juurde objekte ning tegi oma tööst terviku.

Kolmanda erinevusena saab välja tuua tööde kopeerimise ning ideede jagamise piltide valmimise ajal. Seoses sooviga kujutada joonistust võimalikult reaalsetena, pidasid vanema rühma lapsed oluliseks kaaslaste töö kommenteerimist. Vanemas grupis jälgis 14 last oma partneri joonistuse käiku ning võttis sealt eeskujuga, kaks last seda tähtsaks ei pidanud. Nooremas rühmas olid vastupidised tulemused – vaid kaks last järgisid kaaslaste stiili.

Tulemustele toetudes saab väita, et lapsed panevad oma joonistustesse enda mõtteid ning joonistamine on lastele tähtis kommunikatsioonivahend. Laste arengutasemed on erinevad,

kuid kõik läbivad joonistamisel kindlad etapid ning kindlasti on joonistamisel tähtis osa lapse arengus. Kõik eksperimendis osalenud lapsed vastasid küsimusele „Kas sulle meeldib joonistada?“ jaatavalt. Eksperimendi ajal suhtlesid lapsed rohkem läbi joonistuse kui sõnade. Iga laps pani märkamatuks oma pildi sisse natukene iseennast ning seetõttu saab kõikide laste joonistusi lugeda lapse mõtete peegelpildiks.

Töödest selgub, et vanus ning laste arengutase mõjutab joonistamise käiku. Kõik eksperimendis osalenud lapsed saab paigutada kindlasse etappi, millesse nad oma joonistuste poolest kuuluma peaksid. Lisaks saab väita, et lapsed joonistavad seda, mida nad teavad ning näevad. Lapsed selgitasid töö käigus, mida ja miks nad joonistavad. Seepärast saab väita, et laste mõtted ja joonistused on seotud.

4.4. Soolised erinevused

Eksperimendist selgub, et olulisi erinevusi osalenud poiste ja tüdrukute joonistustes ei esinenud. Sama vanuserühma poisid ning tüdrukud ei ole üksteisest märgatavalt erineva arenguga. Töodes on näha, et ükski laps ei joonistanud pildile vastassugupoole esindajat. Töö autor küsis lastelt lisaks, mida neile tavaliselt meeldib joonistada. Erinevusena saab välja tuua poiste ja tüdrukute erinevad joonistamiseelised – tüdrukud soovivad pildile teha pigem ehteid, printsesse, inimesi ja lilli, poisid eelistavad tehnika, sõidukite ning müütiliste olendite joonistamist. Ühiseks tunnuseks paljude laste vahel on soov joonistada loodust. Joonistuste põhjal selgub, et sooline erinevus ei olnud eksperimendis osalenud 3–7-aastaste hulgas märkimisväärne. Joonistuste erisus sõltub pigem laste vanusest kui soost.

KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimistöö käigus sooviti vaadelda, milline on laste joonistustes peituv info, kas joonistamine on laste arenguga seotud ning kuidas muutuvad joonistused vanusega.

Töö käigus viidi Tartu lasteaias Midrimaa läbi eksperiment kahes vanuserühmas, et välja selgitada, millised erinevused ilmnevad laste joonistustes ning kuidas lapsed oma joonistusi selgitavad. Katse käigus joonistasid lapsed inimest. Lastel oli kasutamiseks paber suuruses A4 ning värvipliiatsid. Kõik eksperimendis osalenud lapsed jäävad käesolevas uurimistöös anonüümseks.

Uurimistöö analüüsis on välja toodud vastanute sooline jaotus, mis töö käigus ei omandanud

erilist tähendust, sest tulemustes ei esinenud märkimisväärseid soolisi erinevusi. Uurimistöös leidis kinnitust, et joonistamine on lastele meelepärane tegevus. Iga laps läbib vastavalt vanusele kindlad etapid ning joonistamisel on tähtis osa õppimisvõime arengus. Laste sõnavara on teatud määral piiratud ja joonistuste kaudu saavad nad oma mõtteid paremini avaldada. Lisaks leidis kinnitust mõte, et vanemad lapsed tajuvad maailma täpsemini ning seetõttu väljendub reaalne maailm rohkem ka nende joonistustes.

Uurimistöö tulemused kinnitasid teoreetilises taustas käsitletud informatsiooni. Näiteks pidas paika väide, et lapsed vanuses 3–4 joonistavad inimest ilma kehata ehk lisavad peale ainult jäsemed. Viendas staadiumis, mis algab umbes kuue aasta vanuselt, peaks tekkima pildist tervik ning seda kinnitas ka läbi viidud eksperiment. Tõestust leidis ka väide, et lapsed pigem moonutavad pildil olevaid objekte kui lasevad neil kattuda.

Kõikide laste jaoks oli oluline joonistamise abil enda mõtteid selgitada. Enamus eksperimendis osalenud lastest kirjeldasid töö käigus, mida ning miks nad joonistavad.

Käesolevast uurimistööst tulenevalt oleks võimalik edasi uurida, kuidas teatud grupp lapsi areneb aastate vältel. Võimaluse korral tuleks eksperiment läbi viia mõne aasta pärast samade lastega ning keskenduda laste individuaalsele arengule, sest joonistuste kaudu on võimalik lapse mõtetest paremini aru saada.

SUMMARY

This research work was about the role of drawing in children's communication at preschool level. The work is titled „The relationship between children's drawing skills and development“. The aim of the work was to figure out how is children's development and drawings connected. Pille Markov, the author of this research conducted an experiment among children between ages 3–7. The first part of this research is theoretical information about the subject and the second half consists of the analysis of the experiment.

In the experiment the children were asked to draw a person. The results revealed that children's development and drawings are firmly connected. Children's vocabulary is partially limited and drawing helps to express their feelings and thoughts. It was also stated that younger children don't pay attention to details. In addition, the experiment revealed that older children perceive their surroundings more clearly, correlate the real world and their drawings.

KASUTATUD KIRJANDUS

Anim, Joyce 2012. The role of drawing in promoting the children's communication in Early Childhood Education. Oslo: Oslo and Akershus University College of Applied Sciences, Dublin Institute of Technology and University of Malta.

Avery, Nicole 2010. Children's Drawing Stages. <http://planningwithkids.com/2010/08/03/childrens-drawing-stages/>. Vaadatud 03.12.2014.

Hope, Gill 2008. Thinking and learning through drawing. London: Sage.

Juske, Ants 2004. Joonistav laps: onto- ja fülogeneetilised paralleelid. Tallinn: Eesti Kunstiakadeemia.

Laak, Tiia 1991. Laste joonistused. Tallinn: Harjumaa Hariduse Arenduskeskus.

Pent, Piret 2002. Lapse joonistus. <http://raulpage.org/koolitus/joonistus.html>. Vaadatud 24.11.2014.

LISAD

Lisa 1. 3–4-aastaste laste joonistused

Foto 1

Foto 2

Foto 3

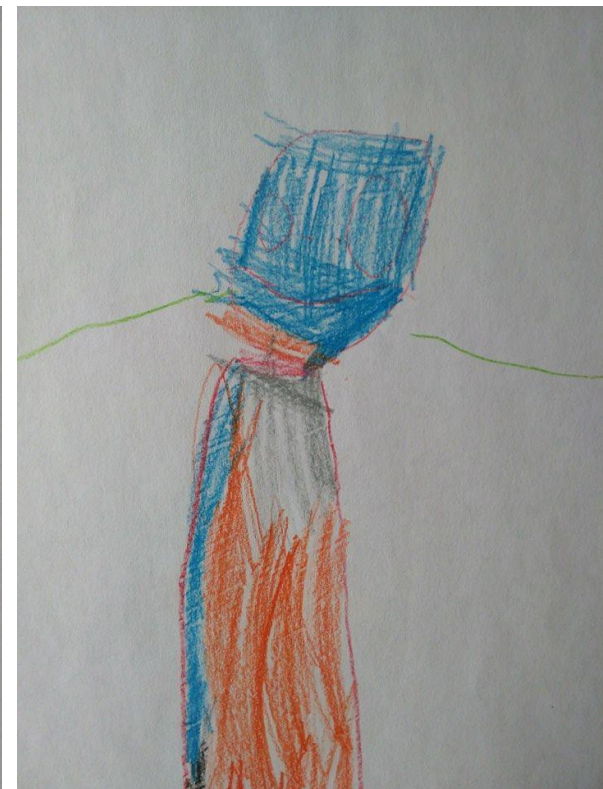

Foto 4

Foto 5

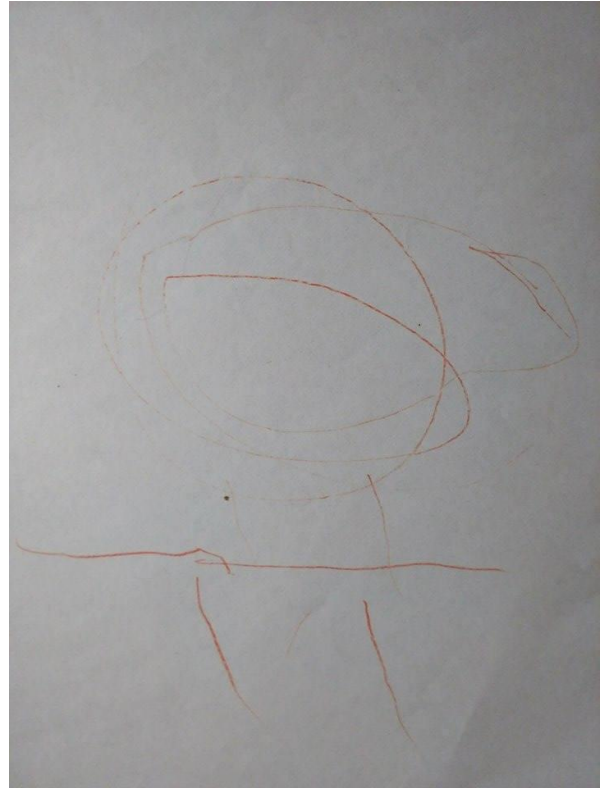

Foto 6

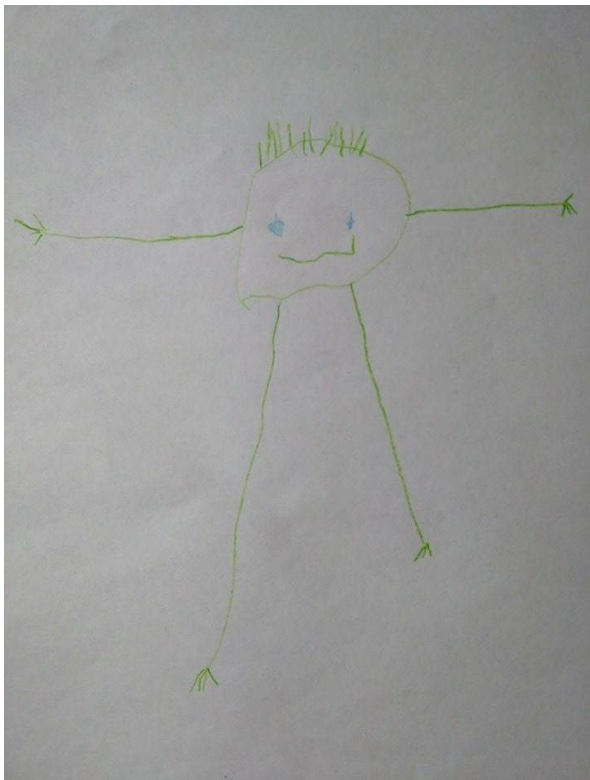

Foto 7

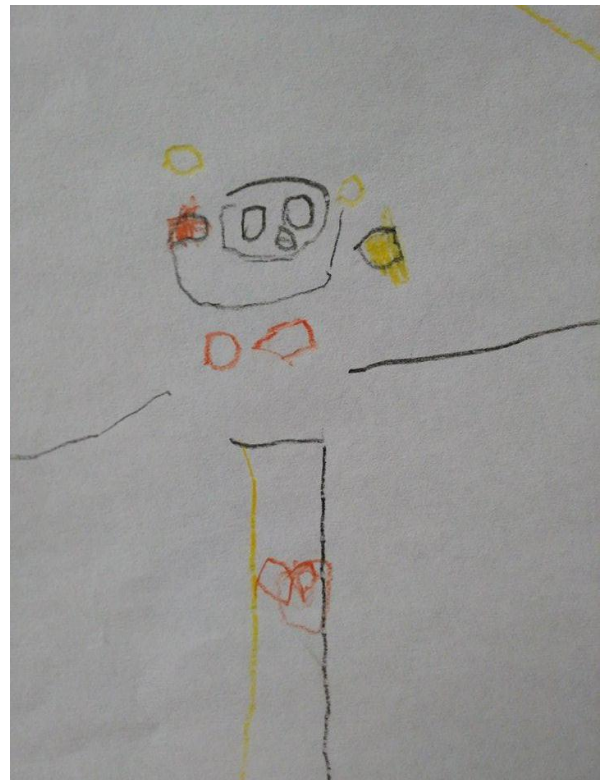

Foto 8

Foto 9

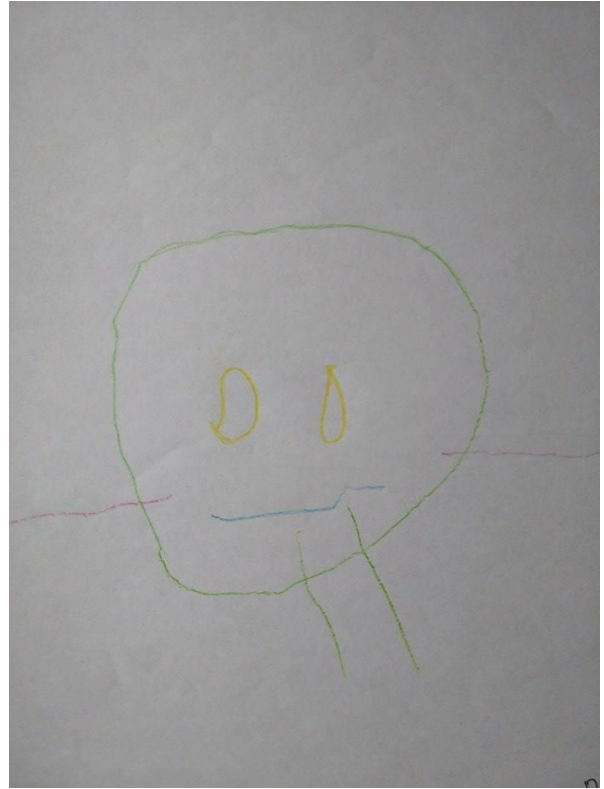

Foto 10

Foto 11

Foto 12

Foto 13

Foto 14

Foto 15

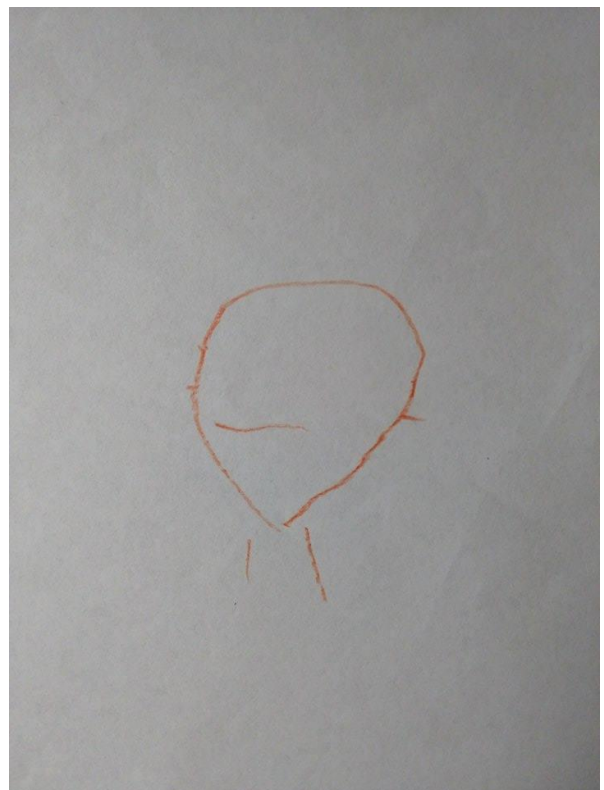

Foto 16

Lisa 2. 6–7-aastaste laste joonistused

Foto 17

Foto 18

Foto 19

Foto 20

Foto 21

Foto 22

Foto 23

Foto 24

Foto 25

Foto 26

Foto 27

Foto 28

Foto 29

Foto 30

Foto 31

Foto 32